

A photograph of two children walking on a snowy street. The child on the left is a boy wearing a brown jacket, a green beanie, and a backpack with reflective stripes. The child on the right is a girl wearing a pink jacket, a yellow beanie, and a pink backpack. They are both smiling and looking at each other. The background shows a snowy street with a road sign and trees.

VEILEDER TIL FORELDRE
OG SAKSBEHANDLERE

Særlig farlig eller vanskelig skolevei

TRYGG TRAFIKK

Innhold

Innledning	3
Vurdering av om skoleveien er særlig farlig eller vanskelig.....	4
KAPITTEL 1a	
Saksgang ved søknad om skoleskyss på grunn av særlig farlig eller vanskelig skolevei	5
KAPITTEL 1b	
Når eleven har rett til skyss på grunn av lang skolevei	9
KAPITTEL 2	
Beskrivelse av veien	10
KAPITTEL 3	
Barns forutsetninger i trafikken	15
KAPITTEL 4	
Trafikkopplæring og trening	20
KAPITTEL 5	
Utdrag fra aktuelle lover og retningslinjer	22

Revidering av veilederen «Særlig farlig eller vanskelig skolevei», har vært et samarbeid mellom flere aktører. Trygg Trafikk takker:

- › Professor i kroppsøving og idrett ved NTNU for gjennomgang av kapittel 3 – Barns forutsetninger i trafikken
- › Foreldreutvalget for grunnopplæringen og Statens vegvesen for gode innspill

DESIGN: october.no

TEKST: Trygg Trafikk er ansvarlig for all tekst og innhold i denne veilederen.

FOTO: Marthe Mølstre, Per Oscar Skjellnan og Johnny Vaet Nordskog
Redaksjonen avsluttet juni 2021

Innledning

Lov om grunnskoleopplæringa og den videregående opplæringa (Opplæringslova) kapittel 4, omhandler elevers rett til skoleskyss. Det er i hovedsak tre forhold som kan gi elever i grunnskolen rett til skyss:

- avstanden mellom hjem og skole (mer enn 2 km for elever på 1. trinn og mer enn 4 km for elever på 2. - 10. trinn)
- nedsatt funksjonsevne, skade eller sykdom
- hele eller en del av skoleveien er særlig farlig eller vanskelig

Retten til skyss på grunn av særlig farlig eller vanskelig skolevei gjelder for elever i grunnskolen og er en individuell rettighet som elever og foreldre må bli informert om. Elever (foreldre¹) må selv søke om skyss. Det brukes mye tid og ressurser hos foreldre, skoler, kommunale saksbehandlere, fylkeskommuner, statsforvaltere og kollektiv- og transportselskaper i arbeidet med vurderinger og søknader.

Trygg Trafikk ønsker med denne veilederen å gi utfyllende informasjon om momentene som skal vurderes for å avgjøre om en skolevei er særlig farlig eller vanskelig. Målsettingen er at både foreldre og saksbehandlere i kommuner, kan ha nytte av veilederen i vurderinger som knyttes til trafiksikkerhet.

Barn som oppholder seg i trafikken, vil alltid være utsatt for en viss fare og risiko. Det er derfor en sammensatt vurdering som må gjøres, av hvilke forhold ved skoleveien som kan utgjøre en særlig fare eller risiko, samtidig som barnets forutsetninger skal legges til grunn. Utdanningsdirektoratet (Udir) har laget et rundskriv om temaet skoleskyss, som ligger tilgjengelig på Udir webside (www.udir.no).

1. Trygg Trafikk har valgt å bruke foreldre gjennomgående i teksten som et samlebegrep for foreldre og foresatte.

Trygg Trafikk
ønsker med
denne veilederen
å gi utfyllende
informasjon om
momentene som
skal vurderes for
å avgjøre om en
skolevei er særlig
farlig eller
vanskelig.

Målsettingen er at både foreldre og saksbehandlere kan ha nytte av veilederen i vurderinger som knyttes til trafikk-sikkerhet.

Vurdering av om skoleveien er særlig farlig eller vanskelig

Vurderingen av om skoleveien er særlig farlig eller vanskelig er en skjønnsmessig vurdering der alle relevante hensyn kartlegges. Kommunen skal gjøre en objektiv vurdering om hvor trafikkfarlig veien er. Da kan kommunen se på for eksempel fartsgrense, trafikk tetthet, veibredde, veikryss, belysning, sikt, brøyting og annen tilrettelegging for fotgjengere – samt at forholdene kan variere i ulike årstider.

Kommunen skal også gjøre en subjektiv vurdering, der man ser på det enkelte barns forutsetninger. Dette skal vurderes opp imot alder, modenhet og de andre forutsetningene barnet har for å ta seg forsvarlig frem i det aktuelle trafikkbildet. For å vurdere hva som er best for barnet må barnet høres, dette innebærer at man får frem hva barnet selv mener om saken.

Rett til skyss fra flere hjem, og eleven må høres

Elever som har flere hjem, har rett til skyss til og fra hvert av hjemmene som oppfyller vilkårene for rett til skyss.

Vedtak om retten til skoleskyss skal følge reglene i lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven). "Barnets beste" skal være et grunnleggende hensyn ved alle handlinger som berører barn ifølge barnekonvensjonens artikkel 3, i tillegg til at Grunnlovens § 104 skal sikre at alle barn rett til å bli hørt i spørsmål som gjelder dem selv. Opplæringslova § 10-1 sier i tillegg at «Ved handlingar og avgjerder som vedkjem elevar, skal kva som er best for eleven, vere eit grunnleggjande omsyn». Paragraf § 10-2 presiserer at; «Elevane har rett til medverknad i alt som gjeld dei sjølv etter denne lova, og har rett til å ytre meiningane sine fritt. Elevane skal bli høyrde, og det skal leggjast vekt på meiningane deira etter alder og modning».

KAPITTEL 1a

Saksgang ved søknad om skoleskyss på grunn av særlig farlig eller vanskelig skolevei

Eleven eller foreldrene kan søke om skyss på grunn av særlig farlig eller vanskelig skolevei. Retten til skyss er individuell. Ifølge barnekonvensjonens art. 3 og art. 12, Grunnlovens § 104, Forvaltningslovens § 17 og Opplæringsloven §10-1 og § 10-2, har barn rett til å bli hørt i alle saker som omhandler dem, og barnets beste skal være et grunnleggende hensyn.

Noen kommuner velger på eget initiativ å gjøre generelle vurderinger av om skoleveier er særlig farlig eller vanskelig. Grunnene til det, er at det letter behandlingen av enkeltsakene og fordi det oppleves som enklere å sammenligne veiene og foreta en ensartet vurdering. Kommunen vurderer skoleveien og grunn gir om denne til vanlig kan ansees som særlig farlig eller vanskelig eller ikke, for alle elever eller for noen elever (vanligvis de yngste), for hele året eller deler av året. Kommunens vurdering bør gjøres kjent for foreldrene på de aktuelle skoler. Momentene og begrunnelsen i denne generelle vurderingen kan være til nytte hvis det kommer søknader. Det er imidlertid viktig å være klar over at vedtak om skyss etter opplæringsloven §4-1, herunder vurdering av om skoleveien er særlig farlig eller vanskelig, alltid må være individuell, med individuell begrunnelse. Det er vanlig å gjøre vedtak som har varighet for skoleåret eller aktuell periode innenfor et skoleår.

➤ Søknad fra foreldre

Foreldrene må ta utgangspunkt i eget barn og sende en begrunnet søknad om gratis skoleskyss. De bør kontakte kommunen eller skolen om hvem søknaden skal sendes til. Søknaden bør inneholde beskrivelse av de konkrete trafikkforholdene (objektiv vurdering/

Objektiv vurdering:

Kartlegge alle relevante forhold ved veien og trafikkforholdene og vurdere om dette er «særlig farlig eller vanskelig»

Subjektiv vurdering:

Vurdere om den enkelte eleven har forutsetninger for å ta seg forsvarlig frem i det aktuelle trafikkbildet.

Foreldrene må ta utgangspunkt i eget barn og sende en begrunnet søknad om gratis skoleskyss. De bør kontakte kommunen eller skolen om hvem søknaden skal sendes til.

farevurdering) og en begrunnelse for hvorfor skoleveien er særlig farlig eller vanskelig for deres barn ut fra alder, forutsetninger og eventuelle andre relevante forhold, som nedsatt funksjonsevne eller sykdom (subjektiv vurdering/elevforutsetninger).

Dersom barnet har flere bosteder av varig karakter, kan barnet ha rett til skyss fra en eller flere av disse. Rett til skyss kan begrunnes ulikt på de ulike bostedene, eksempelvis forhold som avstand, eller at veien er særlig farlig. Det er ikke nødvendig at barnet er folkeregistrert på adressen.

Søknad sendes til kommunen, eller den instans som kommunen har satt til å vurdere søknaden.

› Kommunen

Kommunen skal behandle søknaden og fatte vedtak i henhold til forvaltningsloven. Vedtaket skal gjelde den konkrete eleven det er søkt for, og vurderingen av om en strekning er særlig farlig eller vanskelig må knyttes opp mot den aktuelle eleven. Innvilget skyss for ett barn gir derfor ikke automatisk rett til skyss for søsken. Foreldre kan i utgangspunktet søke om gratis skoleskyss i løpet av hele året.

I forvaltningsloven § 24 og § 25, står det at alle vedtak som hovedregel skal begrunnes. Vedtaket bør vise til reglene, faktiske forhold, skjønn vedtaket bygger på og en vurdering av barnets beste. Søknader som avslås skal alltid begrunnes. Vedtaket med begrunnelse sendes til foreldrene. I informasjonen om vedtaket skal det også opplyses om at klagefristen er 3 uker fra vedtaket er mottatt.

› Foreldre har klagerett

Foreldrene kan klage på vedtaket. De kan imøtegå begrunnelsene fra kommunen og eventuelt komme med flere opplysninger de mener er aktuelle. Klagen kan gjelde både innholdet i vedtaket og saksbehandlingen. Klagen på vedtaket sendes til den som har fattet vedtaket innen 3 uker fra vedtaket er mottatt.

› Kommunens svar på klagesak

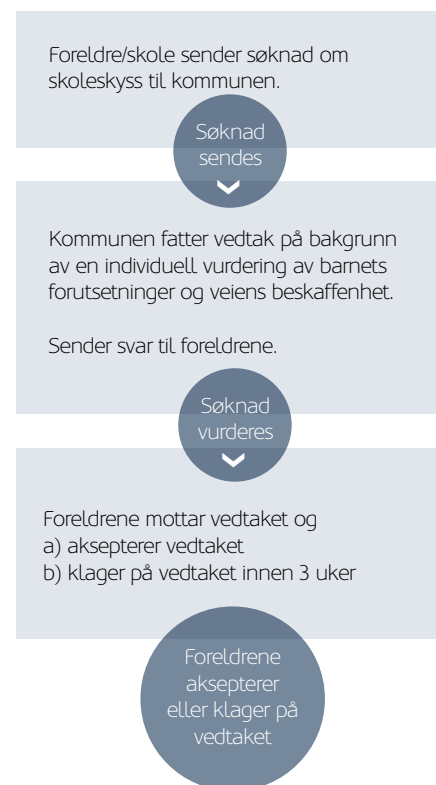
Kommunen plikter å opplyse saken, det vil si å vurdere alle punktene i klagen og om nødvendig foreta undersøkelser eller innhente opplysninger og vurderinger fra andre. Dersom

kommunen fastholder sitt vedtak, sender kommunen klagen til statsforvalteren for klagebehandling.

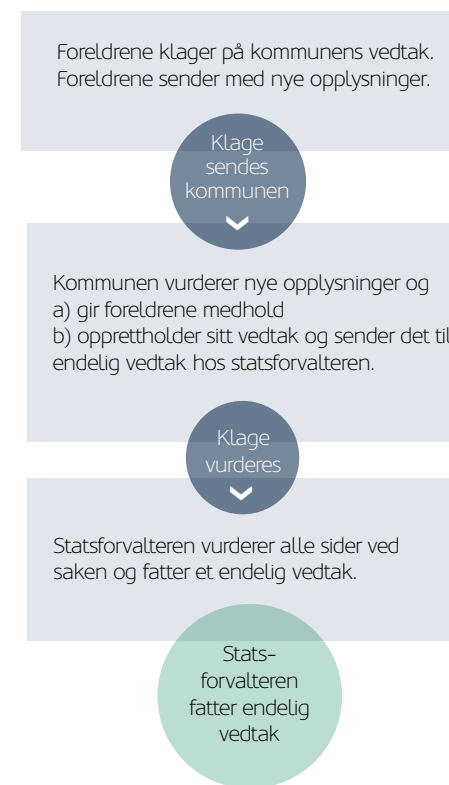
› Statsforvalteren

Statsforvalteren skal vurdere de synspunkter som klageren kommer med, og ta hensyn til eventuelt nye omstendigheter. Statsforvalteren fattet det endelige vedtaket eller de kan oppheve kommunens vedtak. Statsforvalteren kan også sende vedtaket tilbake til kommunen som dermed må behandle søknaden på nytt.

Saksgang ved søknad om skoleskyss på grunn av særlig farlig eller vanskelig skolevei

Dersom foreldrene velger å klage:

A photograph of two children walking away from the camera on a paved road covered with a thin layer of snow. The child on the left is wearing a pink winter coat and a yellow hat, carrying a pink backpack. The child on the right is wearing a brown winter coat and a green hat, carrying an orange backpack. In the background, there are snow-covered trees, a street lamp, and a residential building. A circular speed limit sign with the number 50 is visible on the right side of the road. A large teal circle is overlaid on the top left of the image, containing the text 'ØVELSE GJØR MESTER - OGSÅ I TRAFIKKEN'.

ØVELSE GJØR MESTER - OGSÅ I TRAFIKKEN

KAPITTEL 1b

Når eleven har rett til skyss på grunn av lang skolevei

Trygg Trafikk får mange henvendelser fra foreldre om hvilke regler som gjelder for gratis skoleskyss på grunn av avstanden mellom hjem og skole.

En elev i grunnskolealder har som tidligere nevnt, rett til gratis skyss dersom skoleveien er lengre enn 2 kilometer (1. trinn) eller 4 kilometer (2.-10. trinn). For elever i videregående skole, er skyssgrensen 6 kilometer. Veilengden regnes som korteste avstand på "alminnelig farbar veg" fra dør til dør mellom hjem og skole. Det er fylkeskommunen som er ansvarlig for organiseringen av gratis skoleskyss for elever med lang skolevei.

Elever som har rett til gratis skyss, har ikke nødvendigvis rett til skyss fra døra hjemme, men fra en oppsamlingsplass som ligger i rimelig avstand fra hjemmet. Hva som er "rimelig avstand" avgjøres etter en konkret vurdering av forhold ved enten den enkelte elev - for eksempel alder eller modenhetsgrad, eller trafikkforhold - for eksempel trafikk tetthet eller framkommelighetsgrad.

Dersom foreldrene mener at denne strekningen fra hjemmet til oppsamlingsplassen (for eksempel et busstopp) bør vurderes som særlig farlig eller vanskelig, kan de klage til statsforvalteren på organiseringen av skyssen.

Dersom barnet har flere hjem, har det rett til skyss til og fra de hjemmene som oppfyller vilkårene enten til avstand, eller til særlig farlig skolevei. I noen tilfeller kan skoleveien vurderes å være for lang eller farlig til daglig skyss. Barnet vil da ha rett til innlosjering. Dersom foreldrene ikke ønsker å benytte seg av dette, kan de selv ta hånd om skyss for eleven hver dag. Dette skjer i samarbeid med kommunen og foreldre kan verken kreve eller tvinges til en slik ordning.

KAPITTEL 2

Beskrivelse av veien

En viktig del av saksgrunnlaget for vurderingen om skoleveien er særlig farlig eller vanskelig for et barn, er en god beskrivelse av veien. Det er dette Utdanningsdirektoratet kaller en «objektiv vurdering» av skoleveien i sitt rundskriv. Det må beskrives konkret, hvilke forhold som er særlig farlige eller vanskelige på den aktuelle veien. Beskrivelsen må begrunne at faren ved å ferdes på denne veien, er større enn det kan forventes at barnet mestrer. Her følger en del sentrale punkter som man kan beskrive ut fra. Trygg Trafikk understreker at dette ikke er kriterier, men momenter som kan være til hjelp når veien skal beskrives.

› Hvor er den aktuelle skoleveien

I en vurdering må det presiseres hvilken vei det gjelder. For å unngå misforståelser mellom kommunen og foreldre, kan det være lurt å markere den aktuelle strekningen på et kart. Hvis det bare er en del av strekningen som er særlig farlig eller vanskelig, så angi konkret hvor dette er. Bilder av spesielle punkter kan også brukes i en beskrivelse. Det anbefales å foreta en befaring ved skolestart og skoleslutt. Har det skjedd ulykker eller nesten-ulykker på denne veien?

Det må beskrives konkret hvilke forhold som er særlig farlige eller vanskelige på den aktuelle veien. Beskrivelsen må begrunne at faren ved å ferdes på denne veien er større enn det kan forventes at barnet mestrer.

› Alternativ vei

Sjekk om denne veien er den eneste eller beste veien til skolen. Noen steder finnes det alternative veier som kan benyttes hele eller deler av året. Utfordringen er ofte at fotgjengere og syklist, både barn og voksne, velger den korteste veien og ikke nødvendigvis den tryggeste.

› Fartsnivå

Veier der bilister kjører fort, utgjør en risiko for barna. Fotgjengere og syklist må være oppmerksom på trafikken hele tiden og kunne reagere raskt på faresituasjoner.

Fartsgrensen på stedet, er viktig informasjon. Det bør også komme fram om det er fartsdempende tiltak på veien, eksempelvis fartshumper. Blir fartsgrensen overholdt? Dersom en viktig del av problemet er en opplevelse av at bilistene kjører over tillatt hastighet, bør dette dokumenteres av politi/lensmann. Kommunen kan også gjennomføre fartsmålinger. Kjøretøy med fart over 30 km/t vil øke skaderisikoen for myke trafikanter ved eventuelle sammenstøt.

› Trafikkmengde

Hvor stor trafikken er på skoleveien har betydning for trafiksikkerheten. Noen kommuner har utstyr for trafikkteiling. Alternativt kan man telle selv. Tell antall biler som passerer i det tidsrommet barna må gå der, altså ved aktuell skolestart

og skoleslutt. Dersom en stor andel av trafikken er lastebiler, busser eller landbruksmaskiner, bør det komme fram. Er det like stor trafikk begge retninger? Dersom det er store forskjeller i trafikkmengde de forskjellige ukedagene, for eksempel ved helgeutfart, bør det også dokumenteres.

› Tilrettelegging for fotgjengere og syklister

Det øker sikkerheten betraktelig hvis veien er tilrettelagt for fotgjengere og syklister. Det er viktig å få med i en beskrivelse om det er fortau, gang- og sykkelvei, over- eller underganger eller om det ikke er noen tilrettelegging. God belysning av veien øker også sikkerheten.

› Veibredde og veiskulder

Ved vurdering av en veistrekning må det være mulig å gå på begge sider av veien, slik at det er mulig å gå på «riktig side» til og fra skolen. For barn er det spesielt viktig å se de som kommer kjørende. Hvis veien er definert som omkjøringsvei for en større vei må dette tas med som argument, da trafikksituasjonen tidvis er endret.

Der veien er smal og det er vanskelig å gå utenfor kjørebanelen, kan det være krevende å være fotgjenger. Fotgjengeren må være konsentrert og holde seg godt ut på kanten. Det beste er å stå stille når biler passerer, spesielt lastebiler og busser.

Det bør registreres om det er plass til å gå på utsiden av kjørebanelen. Er det plass til en fotgjenger hvis det kommer biler fra begge sider? Er det mulig å gå helt ut av veien, eller er det autovern, fjellskrenter eller lignende som hindrer dette?

› Sikt og sikthindringer

Noen skoleveier har spesielt uoversiktlige punkter, for eksempel skarpe svinger, bakketopper, utkjørsler eller tett vegetasjon. Her kan det være nødvendig å stanse for å lytte etter biler før man passerer stedet. Men å lytte etter biler, krever at det ellers er liten trafikkstøy der. Når man skal vurdere sikt, er det viktig å ta utgangspunkt i barnas høyde. Høyden har mye å si for hvor langt barnet kan se til begge sider.

› Veikryss

Jo vanskeligere krysset oppleves for bilføreren, jo lettere er det at fotgjengerne blir oversett. Det kan også være vanskelig for barn å forstå hvilke retninger biler kan komme fra. Beskriv hva slags type veikryss det er på den aktuelle skoleveien (T-kryss, X-kryss, rundkjøring).

› Inn- og utkjøringer

Det kompliserer trafikkbildet hvis det kommer trafikk fra sidene, for eksempel inn- og utkjøringer fra parkeringsplasser, anleggsområder eller lignende. Dersom det er mange lastebiler som kommer inn fra sidene, bør dette dokumenteres ut fra forventet antall på aktuell tidspunkt. Dette kan ofte sjekkes ut ved å ta kontakt med firmaene som står for denne kjøringen. Alternativt kan man telle selv.

Barn er mest utsatt for trafikkulykker når de krysser en vei. Gode krysningspunkter er der hvor det er lite trafikk, oversiktlig, ingen parkerte biler, sving eller bakke topp.

› Kryssing av vei

Barn er mest utsatt for trafikkulykker når de krysser en vei. Gode krysningspunkter er der hvor det er lite trafikk, oversiktlig, ingen parkerte biler, sving eller bakke topp. Fartsnivå og trafikk tetthet er sentralt. For å krysse veien trygt, må fotgjengeren beregne tidsluker og avstand til biler. Dette krever at man kan se langt nok i begge retninger. Det er viktig å velge det beste stedet å krysse veien på.

Ved et krysningspunkt må en også vurdere om det er andre forhold i omgivelsene som kan ta oppmerksomheten, både fra bilfører og fra barn, for eksempel reklameskilt, butikker eller annet.

Noen steder er det tryggere å gå litt lenger langs veien og krysse på et mer egnet sted. Ved en vurdering av et krysningssted, er det viktig at sikten sjekkes i barnehøyde. Høyden på barnet har mye å si for hvor langt barnet kan se. Kan barna se bilene, og bilførerene se barna på tilstrekkelig avstand?

› Gangfelt

Er det gangfelt, bør det brukes. Trafikklys med signal for gående gir som regel god sikkerhet, unntaket er der bilførere som skal svinge til høyre eller venstre og fotgjengere får grønt samtidig. Det kan medføre misforståelser og innebære risiko. Der gangfeltet er skiltet, opphøyet og godt belyst, øker sikkerheten på krysningsstedet. Hvis det er få fotgjengere som benytter gangfeltet, hvis det kommer brått på bilføreren eller hvis det ligger ved et komplisert veikryss, øker sjansen for at fotgjengerne ikke blir lagt merke til. En overgang eller undergang øker trafikk-sikker kryssing av vei, barnet lærer seg opp til å bruke denne.

› Veiforhold om vinteren

I store deler av landet endrer forholdene seg betraktelig i vinterhalvåret. God veibelysning øker sikkerheten. Blir det brøytet og strødd til de tidspunkt elevene skal gå til skolen? Vil høye brøYTEkanter medføre dårlig sikt og vanskeligheter for barna å komme seg ut av kjørebannen hvis det skulle være nødvendig?

KAPITTEL 3

Barns forutsetninger i trafikken

Om en skolevei er særlig farlig eller vanskelig, henger nøye sammen med forutsetninger og modning hos det enkelte barn. En subjektiv vurdering av det enkelte barn må derfor gjøres for å kunne vurdere om en vei er særlig farlig eller vanskelig. Det som er særlig farlig for en 6-åring, er ikke nødvendigvis like farlig for 10-åringen eller 15-åringen. Trafikkferdighetene er helt avhengig av relevant trening og opplæring. Det er store individuelle forskjeller mellom barn på samme aldersnivå. I den individuelle vurderingen skal også barnets opplevelse og mening bli hørt og vektlagt.

ELEVER PÅ 1.TRINN

Barna er som regel i trafikken sammen med voksne og har derfor liten erfaring som selvstendige trafikanter. De er lave og får et helt annet synsfelt enn voksne. Elevene har problemer med å se over hekker og brøYTEkanter og er tilsvarende vanskelige å oppdage for andre trafikanter. Motorikken er ikke ferdig utviklet og barna kan ha vanskeligheter med å stoppe brått hvis det kommer en bil. De yngste elevene er lekne, impulsive og opptatt av detaljer som fanger interessen der og da. Vi kan ikke forvente at de tar andre trafikanter perspektiv. Derfor ser de heller ikke hvilke konsekvenser deres atferd kan ha for dem selv og andre. Mange er opptatt av regler og følger disse helt ukritisk, og de forventer at andre også følger de samme reglene. De orienterer seg ut fra seg selv. Det de selv ser, tror de at også alle andre ser.

Trafikkferdighetene er helt avhengig av relevant trening og opplæring. Det er store individuelle forskjeller mellom barn på samme aldersnivå.

Kjennetegn:

- liten trafikkerfaring
- små av vekst som gjør det vanskelig for dem å se og bli sett
- ser detaljer, men oppfatter ikke alltid sammenhenger
- har vanskeligheter med å forstå det de ser og hører i trafikken
- klarer ikke å bedømme avstand og fart til biler som nærmer seg
- forstår ikke at biler kan dukke opp når de selv ikke ser dem
- følger regler ukritisk

ELEVER PÅ 2. OG 3. TRINN

Barna får gradvis mer trafikkerfaring. De får bedre kroppskontroll, men er fortsatt impulsive og lekne. Bevegelsene blir mer automatiserte, noe som gir dem muligheter til å konsentrere seg bedre om trafikken rundt seg. De fleste er nysgjerrige og har mye energi. Konsentrasjonen blir bedre, men de kan være ukonsentrerte i trafikken, spesielt sammen med flere barn. Elevene tenker fortsatt konkret og ser verden utfra seg selv. Når de eksempelvis ser en bil, så vil de tro at bilføreren også ser dem.

Kjennetegn:

- mer kroppskontroll, men fortsatt lekende og impulsive
- tenker konkret og trenger konkret veiledning
- har vanskeligheter med å ta andres perspektiv
- fremdeles opptatt av regler

ELEVER PÅ 4. OG 5. TRINN

Elever på dette nivået begynner å få erfaring som selvstendige trafikanter. De fleste har god motorikk og kroppsbeherskelse. De kan tolke og dra nytte av det de ser og hører i trafikken, men framstår ofte som større, mer erfarne og modne enn de egentlig er. Elevene er ikke lenger så regelbundne og stiller oftere spørsmål til regler og rutiner. Hva jevnaldrende mener får etter hvert mer betydning, ikke bare hva de voksne sier.

Kjennetegn:

- har trafikkerfaring fra eget nærmiljø
- ikke lenger så regelbundne, regler tilpasses eller droppes
- stiller mer spørsmål og aksepterer ikke ukritisk voksnes pålegg og anbefalinger
- mer selvstendige
- begynner å relatere seg mer til jevnaldrende

De siste årene på barneskolen har elevene ganske mye trafikkerfaring og begynner å kunne overføre erfaringer fra en situasjon til en annen.

Å bli akseptert av jevnaldrende, er spesielt viktig for ungdomsskole-elevene. Mange velger derfor adferd som gir øyeblikkelig belønning i form av status og anerkjennelse i stedet for det som er tryggest på lengre sikt.

ELEVER PÅ 6. OG 7. TRINN

De siste årene på barneskolen har elevene ganske mye trafikkerfaring og begynner å kunne overføre erfaringer fra en situasjon til en annen. De kan generalisere ut fra opplæring og erfaring og er ikke lenger så avhengig av konkret veiledning. Motorikken er godt utviklet, og de kan gjøre flere kompliserte bevegelser samtidig. Elevene kan i større grad forutse situasjoner, eksempelvis forstå at biler kan komme selv om de ikke ser dem. De forstår bedre konsekvenser av handlinger, men har ofte overdreven tro på egne ferdigheter.

Kjennetegn:

- kan overføre erfaringer fra en situasjon til en annen
- kan generalisere kunnskap
- kan forutse situasjoner, forstår at biler kan komme selv om de ikke ser dem.
- har stor tro på egne ferdigheter
- har evne til å ta andres perspektiv
- forstår bedre konsekvenser av handlinger

ELEVER PÅ 8.-10. TRINN

Elever på ungdomstrinnet er mye i trafikken på egen hånd. De kan bedømme fart og avstand, og de kan konsentrere seg. Elevene kan skille mellom vesentlig og uvesentlig informasjon i trafikken, men de tenker ofte kortsiktig. Å bli akseptert av jevnaldrende, er spesielt viktig for ungdomsskoleelevene. Mange velger derfor adferd som gir øyeblikkelig belønning i form av status og anerkjennelse i stedet for det som er tryggest på lengre sikt. Dette gir seg for eksempel utslag i at de dropper sykkelhjelmene fordi det ikke regnes som tøft. Mange er opptatt av å teste grenser. Foreldrenes påvirkning for denne gruppen er større enn man kanskje tror, selv om ungdom i denne alderen ofte er i opposisjon til egne foreldre.

Kjennetegn:

- har trafikkerfaring og en god del trafikkunnskap
- kan konsentrere seg
- mangelfull risikoforståelse
- tester grenser
- stor tro på egne ferdigheter og usårbarhet

KAPITTEL 4

Trafikkopplæring og trening

Et kommunalt vedtak om skoleskyss må sees i sammenheng med skolens trafikkopplæring. For at elevene skal ferdes trygt på skoleveien som fotgjengere og syklist, kreves det god og systematisk trafikkopplæring og trening. Når det innvilges skyss for de første skoleårene, bør det presiseres at både foreldre og skolen må trene med elevene på de aktuelle utfordringene i trafikken, slik at elevene er i stand til å mestre dem når skyssen bortfaller.

› Kommunens (skolens) ansvar

Kommunen ivaretar sitt ansvar for elevenes trygghet på skoleveien både gjennom skolens trafikkopplæring, at skolen har bestemmelser i skolereglene som regulerer trafikksikkerheten og gjennom internkontrollsystemet i henhold til Forskrift om helse og miljø i barnehager, skoler og skolefritidsordninger. Kommunen har videre ansvar for å forsikre elevene, denne forsikringen omfatter også skoleveien. (Opplæringslova § 28-8).

Kompetansemålene om trafikk i læreplanverket for grunnskolen, krever at skolene gjennomfører en trafikkopplæring med kontinuitet og progresjon gjennom hele grunnopplæringen. Det er av stor betydning at det legges inn systematisk trafikk-trening i skolens nærmiljø og knyttet til de aktuelle utfordringene.

Forskrift om helse og miljø i barnehager, skoler og skolefritidsordninger pålegger skolene å ha et internkontrollsystem. Disse rutinene bør omfatte trafikkavviklingen knyttet til skoleområdet og ivaretagelse av elevenes sikkerhet på turer i skoletiden.

› Foreldrenes ansvar

Det er foreldrene som har hovedansvaret for oppdragelsen av barna sine, mens skolen har ansvaret for opplæringen. Skolen har ansvar for å samarbeide med foreldrene om opplæringen for å skape forståelse for arbeidet som gjøres, og sikre nødvendig oppfølging. I trafikkopplæringen er det avgjørende for barnas ferdigheter at foreldrene bidrar.

Når det innvilges skyss for en begrenset periode, er det svært viktig at det samtidig trenes mye med barna, slik at de er i stand til å ferdes på egenhånd når skyssen bortfaller. Foreldrene må gå eller sykle den aktuelle skoleveien sammen med barna og gjøre de korrekte valg av krysningspunkter, lære barna hva de skal se og høre etter, og hvordan de skal oppføre seg når de går langs veien. Der barna har skoleskyss, må opplæringen også omfatte hvordan man oppfører seg på holdeplassen og i buss eller drosje.

Foreldrene er barnas viktigste rollemodeller og det stiller krav til deres egen oppførsel i trafikken. Forventer man at barn opptreer riktig i trafikken, må de voksne være gode eksempler.

KOMPETANSEMÅL OM TRAFIKK I LÆREPLANEN

Eleven skal kunne:

- › øve på trygg ferdsel i trafikken (kroppssøving etter 2.trinn)
- › forstå og følge regler i trafikken (kroppssøving etter 4.trinn)
- › vurdere sikkerhet i uteaktivitet og naturferdsel og gjennomføre sjølvbergning i vann (kroppssøving etter 7.trinn)
- › vurdere risiko og trygghet ved ulike uteaktiviteter, forstå og gjennomføre sporløs og trygg ferdsel (kroppssøving etter 10.trinn).

I trafikkopplæringen er det avgjørende for barnas ferdigheter at foreldrene bidrar.

KAPITTEL 5

Lov om grunnskoleopplæringa og
den vidaregåande opplæringaOpplæringslova**§ 2-1. Rett og plikt til grunnskoleopplæring**

Barn har rett til offentlig grunnskoleopplæring frå det året dei fyller seks år, til dei har avslutta det 10. trinnet. Retten til grunnskoleopplæring gjeld dersom barnet truleg skal vere i Noreg i meir enn tre månader i samanheng. Retten skal oppfyllest så raskt som mogleg og seinast innan tre månader etter at barnet er komme til Noreg. (...) Barn som kjem til Noreg, skal plasserast på det trinnet som passar med alderen. Kommunen kan gjere unntak der ei konkret vurdering viser at barnet bør plasserast på eit lågare trinn.

§ 4-1. Rett til skyss til og frå skolen for elevar i grunnskolen

Elevar på 1. trinn har rett til gratis skyss dersom dei bur meir enn to kilometer frå skolen. Elevar på 2. til 10. trinn har rett til gratis skyss dersom dei bur meir enn fire kilometer frå skolen. Elevar har rett til gratis skyss dersom ein del av vegen er særleg farleg eller vanskeleg. Elevar som treng båttransport, har rett til slik transport gratis. Elevar som treng skyss på grunn av nedsett funksjonsevne, skade eller sjukdom, har rett til gratis skyss til og frå skolen og skolefritidsordninga. Retten til skyss til og frå skolefritidsordninga gjeld ikkje i skoleferiane. Elevar som har fleire heimar, har rett til skyss til og frå kvar heim som oppfyller vilkåra for rett til skyss.

Forarbeider og annet relatert som for eksempel rundskriv til paragrafene i loven ligger lenket opp på Udirs sider om Opplæringslova.

Eks. Til § 4-1 - § 4-1 Rett til skyss til og frå skolen for elevar i grunnskolen

Andre aktuelle paragrafer og innhold fra opplæringsloven:

§ 4-2. Reiserfølge for og tilsyn med elever i grunnskolen
 § 4-3. Krav om forsvarleg skyss og rett til losji der skyss ikkje er forsvarleg
 § 9-1. Rett til skyss til og frå skolen for elever i den vidaregåande opplæringa
 § 10-1. Det beste for eleven
 § 10-2. Elevane sin rett til medverknad
 § 28-7. Ansvar for skyss, reiserfølge, tilsyn og losji
 § 28-8. Ulykkesforsikring
 Forarbeid

Fra opplæringsforskriften

Kapittel 18. Ulykkesforsikring
 § 18-3. Når og kvar forsikringa skal gjelde

Fra Grunnloven

§ 104.
 Born har krav på respekt for menneskeverdet sitt. Dei har rett til å bli høyrde i spørsmål som gjeld dei sjølve, og det skal leggjast vekt på meininga deira i samsvar med alderen og utviklingssteget.

Ved handlingar og i avgjerder som vedkjem born, skal kva som er best for barnet, vere eit grunnleggjande omsyn.

Fra FNs konvensjon om barnets rettigheter (barnekonvensjonen):

Art 3 og 12
 Fra lov om behandlingssmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven):
 § 2. (definisjoner).

I denne lov menes med:

- a) vedtak, en avgjørelse som treffes under utøving av offentlig myndighet og som generelt eller konkret er bestemmende for rettigheter og plikter til private personer (enkeltpersoner eller andre private rettssubjekter);

- b) enkeltvedtak, et vedtak som gjelder rettigheter eller plikter til en eller flere bestemte personer;

Forskrift om helse og miljø i barnehager, skoler og skolefritidsordninger

§ 3. Ansvar for virksomhetens plikter etter forskriften
 § 4. Helsemessig tilfredsstillende virksomhet

§ 5. Beliggenhet

Den som planlegger drift av virksomhet omfattet av forskriftens virkeområde skal ved valg av beliggenhet for virksomheten ta hensyn til risikoforhold som blant annet trafikk, luftforurensning, støy, klima og områdets utforming slik at virksomhetens miljø til enhver tid er helsemessig forsvarlig.

Utdrag fra veileder til forskrift §5. Beliggenhet

Ved valg av beliggenhet, bør det også tas hensyn til om det er naturelementer og variert terreng, mulighet for mangfoldig bruk og tilgjengelighet for alle, trafikksikre omgivelser, samt tilrettelagt og trygg fremkommelighet til fots eller på sykkel. Tilgang til sol og skygge er også et viktig moment ved valg av beliggenhet.

Disse momentene skal ivaretas gjennom ordinær planlegging og byggesaksbehandling etter plan og bygningsloven. Det følger av Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023–2027 (regjeringen.no) at det ved planlegging av barnehager og skoler vurderes lokalisering og arealbehov tidlig i planprosessene i samarbeid med relevante aktører. Se også veileder for barn og unge i plan og byggesak. Valg av beliggenhet for barnehager og skoler må også ses i sammenheng med kommunens systematiske folkehelsearbeid, se Helsedirektoratets veileder om systematisk folkehelsearbeid.

§ 14. Beredskap, førstehjelp og sikkerhetsutstyr

Virksomheten skal ha planer og rutiner for å forebygge og håndtere skader, ulykker, overgrep og andre alvorlige hendelser. Rutinene skal være kjent for virksomhetens ansatte, barn og elever.

Utdrag fra veileder til forskrift §14. Beredskap, førstehjelp og sikkerhetsutstyr

Det må foreligge rutiner for å forhindre alvorlige skader og ulykker, herunder kvelning, drukning, forgiftning, fallulykker og trafikkulykker. Barnehager og skoler må ha rutiner for registrering og oppfølging av ulykker, skader og nestenulykker. Erfaringer fra hendelser bør inngå i barnehagens og skolens arbeid med internkontroll, jfr. § 18.

Det er egen veileder til denne forskriften:

www.helsedirektoratet.no

Veiledning til bruk av barnekonvensjonen i saksbehandlingen

Utdanningsdirektoratet har laget en veileder om bruk av barnekonvensjonen i saksbehandling. Den kan være en støtte til statsforvalterne og andre i saker der barns beste skal vurderes.

TRYGG TRAFIKK

Tullins gate 2
Postboks 277 Sentrum
0103 Oslo

Tlf.: +47 22 40 40 40
hovedkontor@tryggtrafikk.no
www.tryggtrafikk.no

TRYGG TRAFIKK